

Cselekedj most!

Kézikönyv környezetvédelmi kezdeményezések megvalósításához
ifjúsági- és helyi közösségeknek

2013

A projekt a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat
Környezetvédelmi Alapja támogatásával valósult meg.

Cselekedj Most!

Kézikönyv környezetvédelmi kezdeményezések megvalósításához ifjúsági- és helyi közösségeknek

A kiadvány az alábbi kézikönyv fordításával és bővítésével 2013-ban készült:

CLIMATE CHANGE - A guide to supporting the local actions of children and young people, with special emphasis on girls and young women

http://www.ifrc.org/Global/Publications/youth/AYCEOs_climate-change_take-action-now_EN.pdf

Fordító: Suich Natália

Szerkesztő: Molnár András

Korrektúra: Kállai Brigitta-Margit

A projekt a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapja támogatásával valósult meg.

Tartalom

Bevezetés	5
A probléma	5
Miért fontos a fiatalok megszólítása?	9
Ifjúsági, helyi kezdeményezés háttér	11
1. LÉPÉS: Ismerd meg a környezetet!.....	11
2. LÉPÉS: Azonosítsuk a problémát.....	14
3. LÉPÉS: Tervezzük meg a tevékenységet.....	16
4. LÉPÉS: Végrehajtás.....	20
5. LÉPÉS: Nyilvánosság	21
6. LÉPÉS: Eredmények összefoglalása.....	22
7. LÉPÉS: Következő lépések.....	23
Példák, ötletek közösségi programok, tevékenységek szervezéséhez	25
A helyi szervezetekről és a bázisiskolákról	26
Lehetséges partnerek, hasznos kontaktok.....	28
XIII. kerületi közösségi programokat befogadó intézmények (kulturális intézmények).....	30
Ajánlott filmek és irodalom.....	32

Bevezetés

A probléma

Tények: Éghajlatváltozás

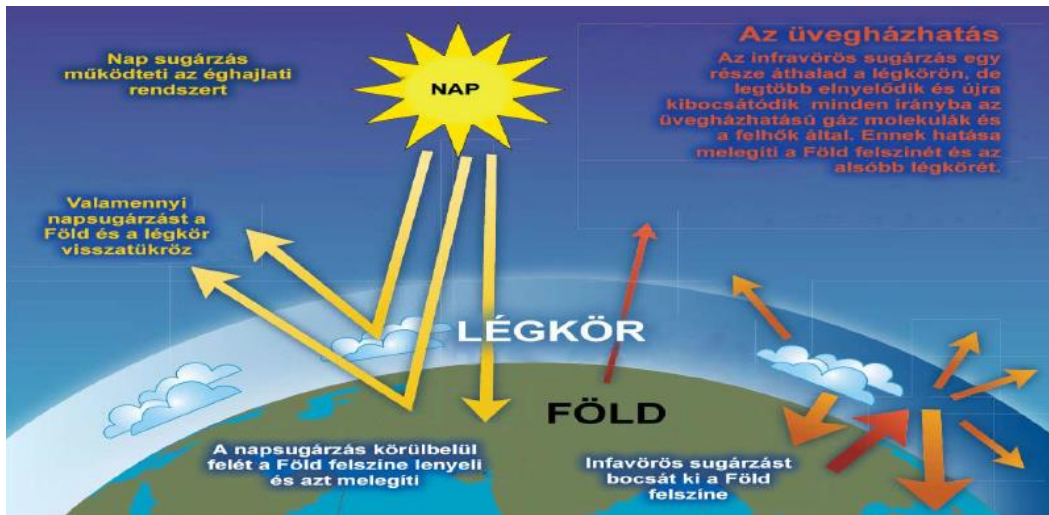
Mit nevezünk éghajlatváltozásnak?

Először is, *klímának* vagy *éghajlatnak* nevezzük egy földrajzi táj hosszútávra jellemző időjárási viszonyainak összességét, minden olyan jelenség egészét, ami az időjárás jellegéhez kapcsolódik. Ilyenek például az évszakok száma és jellege, az átlagos és szélsőséges hőmérsékletek, a felhők mozgásai, az eső és a hó, és ugyanígy a szélsőséges időjárási események is (pl. a viharok, tornádók, hurrikánok és tájfunok). Tudományos fogalomként a klíma az időjárási paraméterek együttes várható értékeit jelenti, amit statisztikai úton az úgynevezett bázisidőszakra vonatkozó sokéves átlaggal becsülnék. A *klímaváltozás* az éghajlat tartós és jelentős mértékű megváltozását jelenti, helyi és globális szinten. Az éghajlat folyamatosan változik, ennek legfőbb oka a *megnövekedett üvegházhatás* miatt bekövetkező folyamat.

Mit jelent az üvegházhatás?

A földi életet a Nap energiája teszi lehetővé, amely számunkra a látható fény formájában érkezik a Földre. Ennek az energiának körülbelül 30 százaléka visszaverődik az űrbe a légkör külső rétegeiről, míg a többi eléri a Föld felszínét. A Föld felszíne, miután felmelegedett visszasugározza ezt az energiát *infravörös sugárzás* formájában.

Azonban, bizonyos gázok az atmoszférában, mint például a vízgőz, szén-dioxid, ózon és a metán, lelassítják ezt a folyamatot. Ezeket a gázokat együttesen *üvegházhatású gázoknak (ÜHG)* nevezzük, mivel a hőt a Földön tartják, pontosan úgy, mint ahogy történik ez egy kertész üvegházában. Az üvegházhatás egy természetes jelenség: bizonyos mennyiségű ilyen üvegházhatást okozó gáz szükséges számunkra, ezek nélkül az átlaghőmérséklet a Földön 19 °C lenne. Azonban az emberi tevékenység az üvegházhatású gázok „takarójának megvastagodásához” vezet és *túlzott üvegházhatást* okoz. Az üvegházhatású gázok egyfajta burkot alkotnak a Föld felszíne és a világűr között, vagyis „lefelé” átengedik a napsugárzást, de nem engedik át a földfelszínről „felfelé” haladó hősugárzást.

Az üvegházhatás jelensége. Forrás: IPCC (2007/a)

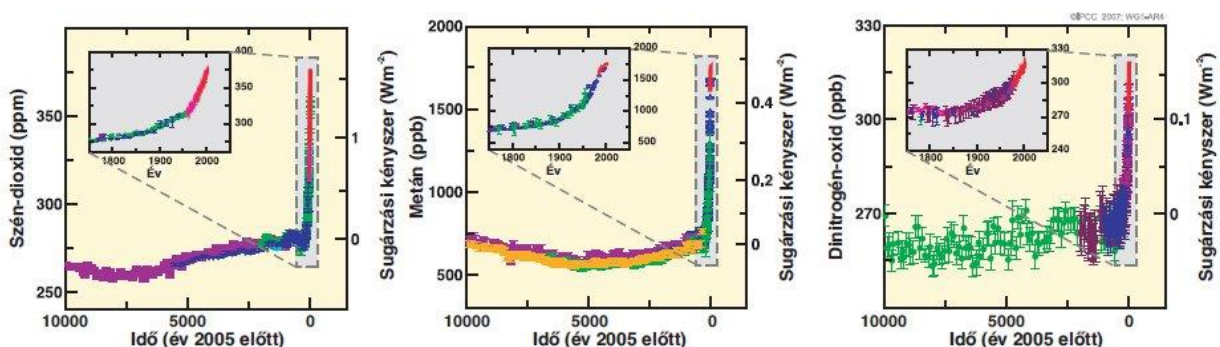
Mi okozza a „takaró vastagodását”?

Az atmoszférában a természetes üvegházhatást okozó gázok mennyiségének a növekedése az egyes mezőgazdasági tevékenységek során keletkezett metán és dinitrogén-oxid gázoknak, valamint a nem természetes *ipari gázoknak* köszönhető, de ezen kívül más emberi tevékenység is befolyással van az üvegházhatású gázok növekedésére, mint pl. az erdőirtás.

A megnövekedett üvegházhatás 60 százalékáért a szén-dioxid-kibocsátás a felelős.

Az emberek sokkal gyorsabb tempóban használják fel a szén-, kőolaj- és földgáztartalékokat, mint amilyen tempóban ezek a fosszilis tüzelőanyagok újra létrejönnek. Ez azt jelenti, hogy a tüzelőanyagban tárolt szén felszabadulva és a légkörbe kerülve felborítja a Föld természetes *szénkörforgását*, azt az évezredes pontosan kiegyensúlyozott rendszert, amely a szén, a levegő, az óceánok és a szárazföldi növényzet között létezik. Vagyis minden alkalommal, amikor földgázzal főzünk, hagyományos autóval vagy busszal utazunk, felkapcsoljuk a lámpát vagy hús-terméket fogyasztunk, hozzájárulunk az éghajlatváltozáshoz. Jelenleg a légkör szén-dioxid szintje 20 évente 10 százalékot emelkedik..

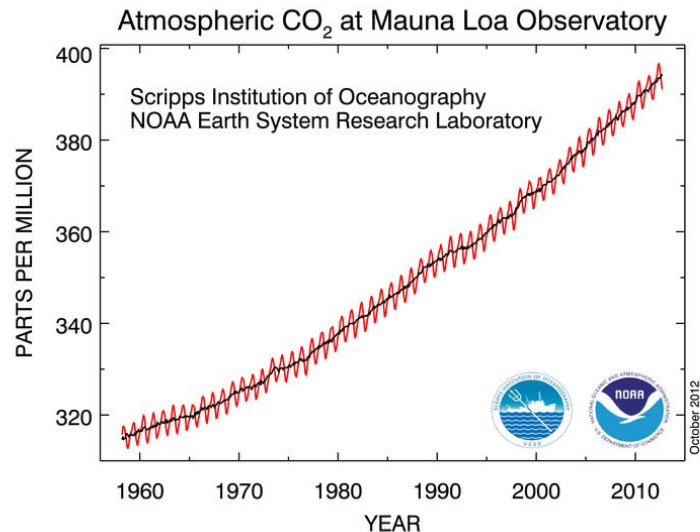
A számítógépes klímamodellek becslése szerint az átlagos globális hőmérséklet 1,8 °C és 4,0 °C között fog emelkedni 2100-ig.

1. ábra: A szén-dioxid, metán és dinitrogén-oxid légköri koncentrációja az elmúlt 10 000 évben (nagy mezők) és 1750 óta (beszűrt mezők). A mérések a jégszelvényekből és a légköri mintákból származnak.

Forrás: IPCC (2007)

A hőmérsékletemelkedés mellett változások várhatók a szélmozgásokban, a felhőzetben, a csapadékmennyiségben és az évszakok hosszában, jellegében is. Néhány ezek közül már most is tapasztalható, és nem csak a meteorológusok, de a hétköznapi emberek is érzékelik. Az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (IPCC) figyelemmel követi a rendelkezésre álló tudományos adatokat, annak érdekében, hogy mi emberek megértsük, milyen hatással vagyunk az éghajlatra. A testület a rendelkezésre álló adatok alapján nagyon valószínűnek tartja, hogy a hóhullámok és a nagy esőzések gyakoribbak lesznek ebben az évszázadban.

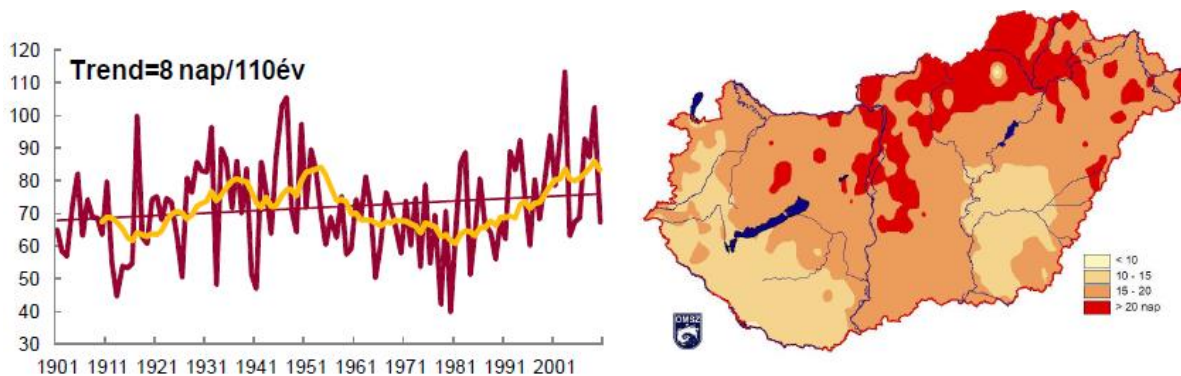

2. ábra: CO₂ mérések eredményei a Mauna Loa megfigyelőállomáson 1958. március és 2012. október között.

Forrás: USDoC NOAA, <http://www.esrl.noaa.gov/gmd/obop/mlo/>

Milyen következményekkel jár a klímaváltozás?

Bár a fosszilis üzemanyagok és egyéb energiaforrások fő felhasználói a gazdag és iparilag fejlett országok, az éghajlatváltozás negatív hatásai mégis azokat a szegény országokat érinti a legsúlyosabban, ahol már eleve élelmiszer- és vízhiánnyal valamint különböző betegségekkel küzdenek. Fontos felismerni, hogy e problémák bármelyikének a súlyosbodása a gyermekek és a fiatalok egészségét és természetes fejlődését veszélyezteti, valamint fegyveres konfliktusokhoz vezethet.

3. ábra: A nyári napok (napi maximumhőmérséklet >25 °C) száma tízéves mozgóátlaggal és a becsült lineáris trenddel 1901-2010 között, valamint az 1981-2010 közötti változás földrajzi eloszlása.

Forrás: Lakatos M. et al (2012)

Néhány példa a lehetséges, és többségében már megfigyelt következményekre:

A friss víz alapvető fontosságú az egészséges élethez. Az éghajlatváltozás várhatóan további aszályokat okoz, valamint növekszik az árvizek gyakorisága és emelkedik a tengerszint, amely az ivóvizet adó vízbázisok kiapadásához, sótartalmának növekedéséhez és elszennyeződéséhez vezet. Ez azt jelenti, hogy a jövőben sokkal nehezebb lesz tiszta édesvízhez jutni Földünkön. Az aszályok és áradások befolyásolják a víz minőségét, megrongálják a vízvezetékeket, így szennyvíz szivárog a vízellátásba. Amikor kevesebb friss víz áll rendelkezésre, az emberek valószínűleg ezt a keveset is csupán ivóvízként használják majd és nem kézmosásra és tisztálkodásra. A szennyezett víz és a rossz higiénia pedig veszélyes páros: csökkenti a betegségek megelőzésének lehetőségét, járványokat, betegségeket szül.

Azonban az éghajlatváltozásnak társadalmi következményei is lesznek, ugyanis a rendelkezésre álló víz elosztása konfliktusokat okozhat. Megnövekszik a vándorlás (migráció), mert az emberek olyan helyet keresnek majd, ahol még van víz.

A változó éghajlat az **élelmiszerellátást** is befolyásolja, ugyanis a szárazság, a hőmérséklet-ingadozások, a tüzek, az extrém időjárás, a kártevők, a betegségek és az áradások károsítják az élelmiszernövényeket. Ez súlyosbítja a már létező globális élelmiszerválságot, mivel az alapvető növényeinket is érinti.

Az éghajlatváltozás további társadalmi következményei az **elvándorlás** és a migráció, amely elsősorban a gyermekekre lesz negatív hatással. A katasztrófák sújtotta területeken a gyermekeknek iskola helyett gyakran dolgozniuk kell, hogy segítsék a családjukat a helyreállításban és a megélhetésben. Ilyen körülmények között az egészségük és az oktatásuk károkat szenved, ami hosszú távon visszaveti lehetőségeiket.

A változó hőmérséklet befolyásolja a különböző **betegségek** (a malária, Dengue-láz és a Lyme-kór) elterjedését is, mert a rovarok, amelyek továbbviszik ezeket a lázakat képesek olyan területeken is szaporodni, ahol korábban nem fordultak elő. Az áradások és ciklonok után megmaradó állóvizek táptalajt nyújtanak a szúnyogok és a kullancsok számára, amelyek már

most számos olyan északi országban elterjedtek, ahol eddig túl hideg volt a szaporodásukhoz.

Egyre gyakoribbak az éghajlatváltozással összefüggő **szélsőséges időjárási jelenségek**, mint például aszályok, árvizek, ciklonok és tornádók, amelyek nemcsak az emberi életet veszélyeztetik, de tönkreteszik az ember élőhelyét, és megrongált terményeket, elhullott házi- és haszonállatokat, szennyezett vízkészletet és szétszakított családokat hagynak maguk mögött.

A házak, a gyárak kéményei, és a járművek által kibocsátott füst azon kívül, hogy növeli az üvegházhatást hozzájárul a klímaváltozáshoz és az emberek által belélegzett **levegőt is szennyezi**. Városaink és ipari területeink levegője porral és gázokkal szennyezett, amelyek hosszú távon egészségügyi problémákhoz vezetnek.

Összegezve tehát:

A rossz környezet, a szennyezett levegő, a friss ivóvíz és a megfelelő higiénia hiánya, valamint a folyamatos alultápláltság az emberek szervezetét legyengítik és így könnyebben megbetegszenek és érzékenyebbé válnak az időjárási veszélyekre.

Miért fontos a fiatalok megszólítása?

A gyerekeknek és fiataloknak **joga** van arra, hogy az őket érintő kérdésekben véleményüknek hangot adjanak. Ezt a jogukat az Egyesült Nemzetek gyermekek jogairól szóló egyezménye rögzíti (<http://unicef.hu/ismerje-meg/mire-forditjuk-az-adomanyokat/gyermekjogok/gyermekjogi-egyezmey>), és egyéb nemzetközi egyezmények és megállapodások is támogatják. Az éghajlatváltozás az egyik ilyen fontos kérdésnek számít. A gyermekek és a fiatalok a problémák megoldásában kulcsfontosságú szerepet játszanak, nemcsak a megelőzés, az orvoslás, de katasztrófák esetén is a túlélésben. A fiatalok nevelése, aktív bevonása az egyik legfontosabb feltétele a *fenntartható fejlődésnek*.

Miért?

Elsősorban azért, mert az ő jövőjükről van szó!

Az UNICEF adatai szerint körülbelül 2,2 milliárd 18 év alatti fiatal él a Földön, ami közel egyharmada a világ össznépességének. A gyermekek és fiatalok nagy része már érzékelheti azt a veszélyt, amelyet a növekvő globális szén-dioxid-kibocsátás és a klímaváltozás okoz. Sokan már most tapasztalják a saját közösségükben a változó globális környezet hatásait. Sok fiatal már most felismeri, hogy hatalmas kihívásokkal kell majd szembenéznie a jövő nemzedékeinek. Az éghajlatváltozás egy meghatározó kérdése az életüknek és jövőjüknek.

A fiatalok nemcsak **érintettek**, joguk és érdekük az éghajlatváltozás problémájának kezelése, de nagymértékben hozzá is tudnak járulni a munkához. Egyedülálló szemléletmóddal rendelkeznek a saját közösségi életükről, ismerik azok erősségeit, gyengeségeit, látják, hogy hogyan változik a környezet maguk körül. Továbbá, a fiatalok nyitottak, kreatív problémamegoldó képességgel rendelkeznek: van energiájuk, elkötelezettségük és a kezdeményezőkézségük ahhoz, hogy lépéseket tegyenek és felkészüljenek a veszélyhelyzetekre. Katasztrófák esetén kulcsfontosságú szerepet játszanak a túlélésben, az újjáépítésben és a természeti katasztrófák hatásainak enyhítésében.

Mindezen okok miatt az ifjúsági szervezeteket arra kell ösztönözni, hogy működjenek együtt a helyi hatóságokkal. Ez a füzet egy olyan útmutató kíván lenni, amely a pedagógusokat, valamint a helyi közösségeket támogatja a fiatalok bevonásával az éghajlatváltozás elleni küzdelemben célzott tevékenységek megvalósításában.

A kézikönyv projekt-szemlélet átadásával segíti a munkát. Az ismertetett hét lépést követve a fiatalok megtanulják a kutatás, tervezés és kivitelezés, végül pedig a kiértékelés folyamatát.

A lépések a következők:

1. A kutatás fázisa
2. A probléma azonosítása
3. A tevékenység megtervezése
4. Cselekvés
5. Nyilvánosság
6. Kiértékelés
7. A következő terv

Ifjúsági, helyi kezdeményezés háttér

1. LÉPÉS: Ismerd meg a környezeted!

Mielőtt bármibe belefognánk nagyon fontos, hogy a csoport tisztában legyen az éghajlatváltozás okaival és következményeivel, hogy megértse az üvegházhatás folyamatát és az éghajlatváltozás hatását a közösség életére.

Ebben a fázisban számos különböző kutatást végezhet a csoport, attól függően, hogy milyen lehetőségek és források állnak rendelkezésünkre.

Tevékenységi segédlet

Olvassuk el a klímaváltozásról szóló részt ebben az útmutatóban!

Az előző rész már egy rövid bevezetést nyújtott az éghajlatváltozásról, röviden elmagyaráztuk a folyamatot, és hogy milyen hatással van bolygónkra és életünkre. A moderátor ezt a bevezetést felhasználhatja arra, hogy megválaszolja a fiatalok kérdéseit, vagy kinyomtatva ki is lehet osztani, hogy a fiatalok maguk vizsgálhassák meg az bevezetőben leírtakat. (Ne feledjük, hogy az éghajlatváltozással kapcsolatos információkat folyamatosan frissíteni kell, így fontos, hogy újra és újra bővítsük a tudásunkat).

Internetes kutatás. Az útmutató "Tudj meg többet" című fejezete tartalmaz egy listát azokról a hasznos információkat tartalmazó honlapokról, ahol tudósok és szakemberek beszélnek a klímaváltozásról. Ezek a honlapok megbízható segítséget nyújtanak abban, hogy a csoport megértse az éghajlatváltozás a folyamatát, ehhez további forrásokat találhatunk a jelen kiadvány Ajánlott filmek és irodalom című fejezetében is.

Ötletelés: Miután a csoport megértette a klímaváltozás folyamatát, a következő feladata az lesz, hogy keressen klímaváltozás okozta kihívásokat a világban, és a saját közösségén belül egyaránt. Például soroljon fel különböző olyan tényezőket, amelyek klímaváltozást okoznak, vagy sorolja fel az éghajlatváltozás következményeit.

A párban vagy csoportban történő ötletelés során a fiatalok képesek olyan problémákat azonosítani, amit maguk körül tapasztalnak. Ne feledjük, hogy nem minden jelenséget lehet az éghajlatváltozásra fogni: vannak olyan folyamatok, mint például a környezetszennyezés és az elsivatagosodás, amelyek szintén nagy hatással vannak a környezetre. Ösztönözzük a csoportot arra, hogy indokolja és magyarázza az éghajlatváltozás szerepét a kiválasztott problémában.

Rajzolja meg a problémákat. Ösztönözzük a fiatalokat, hogy rajzoljanak képeket így mutatva be az éghajlatváltozás okozta problémákat, vagy azt a folyamatot, amely hozzájárul az éghajlatváltozáshoz a saját közösségükben. Ez egy olyan egyszerű tevékenység lehet, amely felkelti a fiatalok érdeklődését. Az idősebb korosztály összefoglaló posztereket, tájékoztató plakátokat, tablókat készíthet a problémaköréről.

A csoport végezzen felmérést a közösségben annak érdekében, hogy megtudja, hogy a közösség más tagjai mit gondolnak az éghajlatváltozásról. Mi az, ami már megváltozott?

Milyen változásokat tapasztalnak? Más emberek mit tartanak a legfontosabb éghajlatváltozás okozta kihívásnak? A csoport tagjai megkérdezhetik saját családtagjaikat vagy barátait, hogy megismerjék az ő álláspontjukat is. Milyen változásokat tapasztaltak az idősebbek? Például mit mondanak a csapadékról vagy a környéken található fákról? A csoport dolgozzon ki egy kérdéssort, amelyet az interjúk során feltesz, és próbálja meg a közösségi élet minden olyan részét figyelembe venni, amelyre hatással lehet az éghajlatváltozás.

A csoport készítsen a térképet a közösség környezetében található jelentős kibocsátásokról és a következményekről. A közösségi térkép vizuális segítség lesz, átláthatóan megjeleníti a kihívásokat, amelyeket a csoport azonosít. Hozzanak létre egy alaptérképet, amely azt a területet ábrázolja, amelyben a közösség él és osszák kisebb területekre. A térkép legyen vagy nagyon nagy, vagy legyen minden kis csoportnak saját térképe a saját kisebb területéről. Jelöljék a térképen a területek meglévő természeti adottságait, mint például a folyók és a hegyek, sőt ösztönözzük a csoport tagjait, hogy ezeket maguk helyezték el a térképen. Jelöljék a terület legfontosabb jellemzőit, ideértve az iskolákat, egészségügyi központokat, főbb útvonalakat, kutakat, stb. Esetleg a helyi szervektől is beszerezhetünk térképet.

Mindezek után kérjük meg a csoportot, hogy gondolkodjon el rajta, hogy a közösség hogyan járul hozzá a klímaváltozáshoz.

Van-e elektromos áram az otthonunkban vagy az iskolában? Honnan kapják az elektromosságot? Hol használnak fosszilis üzemanyagot a közösségben? A csoport ábrázolja ezeket a térképen! A csoport jól fontolja meg, hogy milyen szimbólumokat használ az egyes energiaforrások jelölésére! Városi környezetben tanácsos lehet fedőszínek (pl. szövegkiemelővel) használata pl. a villamosáram-felhasználásának jelölésére.

Ezt követően kérjük meg a csoport tagjait, hogy jelölje meg az éghajlatváltozás lehetséges hatásait a közösségben. Először nehéz lesz a közösségben minden esetnél felismerni, hogy milyen változások és problémák kapcsolódhatnak az éghajlatváltozáshoz, de próbáljuk meg elhelyezni a térképen azokat a helyeket, amelyek most és a jövőben is ki vannak téve az éghajlatváltozás hatásainak (pl. ha a víz közelében élünk, a terület ki van téve az áradás veszélyeinek, ha városban élünk, akkor a hőszéllámok jelentenek nagyobb veszélyt).

A következő kérdések segíthetik a csoportot a veszélyek feltérképezésében:

A víz: Hozzájut-e a közösség jó minőségű ivóvízhez? Ha igen, honnan származik az ivóvíz? A klímaváltozás befolyásolhatja-e a vízellátást (pl. csökkenő vízszint, vízminőség)? Mely területeket veszélyeztet a szárazság, az árvíz vagy egyéb éghajlati katasztrófa?

Ösztönözze a csoportot arra, hogy más és más szimbólummal jelölje a felismert kritikus pontokat a térképen.

A csoport elkészítheti a térképet emlékezetből is, de sokkal jobb, ha van erre elég idő, ha a csoport a helyszínen figyelheti meg az éghajlatváltozáshoz köthető problémákat. A térképek nyilvános helyen való kifüggesztésével felhívhatjuk a közösség figyelmét csoportunk munkájára, valamint az éghajlatváltozás problémájára is.

Feladatlap

Tudj meg többet az éghajlatváltozásról!

Az alábbi kérdések segítenek az éghajlatváltozás hatásairól szóló kutatásban:

Ha a közösség tagjai közt végzünk kutatást: a csoport a következő kérdések megválaszolásához kérjen segítséget a családtagoktól, a közösség tagjaitól, olyan személyektől, akik helyi szinten információval szolgálhatnak (a természetismeret tanároktól, fizikatanároktól az iskolában).

Ha az interneten végzünk kutatást: Milyen információt lehet szerezni a következő kérdésekkel kapcsolatban globális szinten? A válaszok nem azonosak a világ minden részén, de meg kell figyelni, hogy felismerhető-e valamilyen általánosság? Próbáljunk részletesebb, konkrétabb tényeket és számadatokat keresni, hogy a válaszokat még alaposabban kidolgozhassuk.

A kérdések:

- Hogyan befolyásolja az éghajlatváltozás az élelmiszerellátás problémáit? Hogyan befolyásolta az élelmiszerellátást eddig?
Milyen károkat okoznak az árvizek a természetben? Milyen károkat okoz az aszály? Milyen hatása van ennek az élelmiszerellátásra? Milyen hatása van ennek élelmiszerárakra? Hogyan befolyásolja az alultápláltság a gyerekek és a felnőttek életét?
- Hogyan befolyásolja éghajlatváltozás a vízellátás problémáit? Hogyan befolyásolta a vízellátást eddig?
Honnan jut el a víz az emberek otthonába, az iskolákba? Hogyan jut el a víz az emberek otthonába, az iskolákba? Hol található ivókutak? Van-e elegendő ivóvíz mindenki számára? Milyen hatással van az aszály, a tengerszint emelkedése és az árvíz a felszín alatti (víztartó rétegek és források) és a felszíni vízkészletekre (tavak, patakok, folyók)? Hogyan szennyezik a szélsőséges időjárási események a vízellátást?
- Hogyan befolyásolja az éghajlatváltozás a különböző betegségek kialakulását? Hogyan befolyásolta eddig? Miért betegednek meg az emberek gyakrabban egyes helyeken?

A moderátor szerepe: mindenki bevonása!

A munka először kis csoportokban folyjon. A fiataloknak kis csoportokban gyakran sokkal könnyebb megszólalni, így amennyiben lehetséges a munkát párban, hármas vagy négyes csoportokban kezdjük, így minden pár időt kap arra, hogy az ötleteiket kényelmesen kifejtthessék egymás között. Később alkalmazhatjuk a "hógolyó-stratégiát". Amikor már minden pár magabiztosabban ki tudja fejteni a saját nézeteit, kérjük meg őket, hogy csatlakozzanak egy másik párhoz, hogy megosszák elképzeléseiket. A négyes csoportok azután nyolcas csoportokat alkotnak, és így tovább, mígnem az egész csoport közösen vitathatja meg az elképzeléseiket.

A nagy csoportos beszélgetéshez, válasszon egy objektumot (pl. egy labdát), amely lehetővé teszi, hogy az a személy, és csakis az a személy, beszélhessen, akinél ez tárgy van. Ez segít elkerülni azt, hogy csak néhány résztvevő beszéljen állandóan vagy, hogy több ember beszéljen egyszerre. A csoport munka során különösen ügyeljünk arra, hogy mindenki véleményét, gondolatait szabadon kifejtthesse, valamint a résztvevő fiatalok egymás véleményét elfogadják. Ebben lehet segítségünkre a csoport szabályzat.

Csoport szabályzat: (néhány példa)

- Tiszteld önmagad!
- Tiszteld a másikat!

- Tanúsíts tisztelet továbbá a különböző ötletek, kultúrák és vélemények iránt– ne kritizáljunk senkit a csoportban!
- Figyelj jól, ha valaki beszél – nézz rájuk, mutass figyelmet!
- Egyszerre egy ember beszéljen!
- Adj mindenkinek lehetőséget, hogy részt vegyenek a munkában!
- Beszélj a saját tapasztalataidról - ne feltételezd azt, hogy tudod, hogy mit gondol a másik!
- Ne feledd, lehet több mint egy "helyes" válasz!
- Ne beszélj a csoporttagok személyes gondolatairól a csoporton kívül!
- Nem kell beszélned, ha nem akarsz!

Az első találkozó alkalmával a listát a csoport is elkészítheti, saját ötleteivel, szabályaival bővítheti. A szabályok betartása a moderátor feladata és kötelessége!

2. LÉPÉS: Azonosítsuk a problémát

Miután a csoport megértette az éghajlatváltozás folyamatát, és megismerte a globális és lokális hatásait, elkezdheti egy konkrét probléma vizsgálatát a saját közösségben. Ennek a problémának az alapos ismerete fontos követelménye lesz majd a 4. lépésnek.

Tevékenységi segédlet

Azonosítsunk egy konkrét problémát.

A csoport már valószínűleg az 1. lépésben azonosított egy kihívást, amelyet a saját közösségében a legfontosabbnak érez. Ha mégsem, akkor a moderátor emlékeztesse a csoportot néhány kulcsfontosságú kérdésre, majd tartson szavazást, hogy melyik problémával szeretnének foglalkozni. A csoportnak továbbá azt is meg kell vitatnia, hogy a továbbiakban milyen mértékben lesz majd képes cselekedni (lásd 3. lépés).

Végezzünk el egy részletesebb elemzést a kiválasztott problémáról.

A kérdés alapos vizsgálata, és különböző perspektívákból való megvilágítása segíti a csoportot annak megértésében, hogy a probléma miért létezik, kik és milyen mértékben érintettek. Három lehetséges megközelítést érdemes megfontolni:

- *helyzetelemzés;*
- *PGTT-analízis;*
- problémafa készítése.

A helyzetelemzés és PGTT-analízis különböző kérdéseket használ a probléma vizsgálatára. A probléma-fa a probléma okainak és következményeinek a vizuális módon való ábrázolására szolgál.

A helyzetelemzés

Kezdjük azzal, hogy válaszolunk a következő kérdésekre:

- Mi a probléma?
- Miért probléma?
- Kit érint a probléma?
- Mi okozta a problémát?

A *PGTT-analízis* egy részletesebb analízis, 6 fajta kérdést vizsgál:

- **Politikai kérdés:** A helyi, illetve a nemzeti kormány foglalkozik-e most az éghajlatváltozás kérdésével? Kidalgozott-e nemzeti vagy helyi cselekvési tervet a katasztrófák kockázatának csökkentésére? Figyelembe veszi-e a gyermekek és fiatalok jogait, szükségleteit és képességeit?
- **Gazdasági kérdés:** Az aszály, az árvíz vagy egyéb szélsőséges időjárási események okoznak-e gazdasági károkat a közösségben? Hogyan? Vannak rendelkezésre álló pénzeszközök olyan projektek támogatására, amelyek az éghajlatváltozás az okait vagy következményeit vizsgálják? Van-e gazdasági előnye az azonosított probléma megszüntetésének? (Például, ha kevesebben betegednek meg, akkor az orvosi költségek csökkennek).
- **Társadalmi kérdés:** az emberek milyen módon működnek együtt bizonyos közösségi problémák megoldásában? Miért vágják ki az emberek a fákat? Tudják-e az emberek egy közösségben, hogyan kell viselkedni egy természeti katasztrófa bekövetkeztekor?
- **Technológiai:** Van-e a városnak elektromos hálózata? Ismerik-e az emberek a közösségben, hogy mi az a megújuló energiaforrás? Kik használnak megújuló energiát a közösségben? Vannak-e különböző újraerdősítési programok a fiatalok számára?
- **Jogi:** Az ország aláírta-e a Kiotói Jegyzőkönyvet? Mit tehetünk, hogy támogassuk a jövőbeli nemzetközi éghajlat-változási megállapodásokat a Kiotói Jegyzőkönyv után? Vannak-e egyéb jogszabályok, amelyek az éghajlatváltozásra vonatkoznak?
- **Környezeti:** Van-e jogszabály a fák kivágására az országban vagy a régióban? Vannak-e jogszabályok az illegális fakitermelés ellen? Fenntarthatóak-e a természeti erőforrások (a jövőben is rendelkezésre állnak-e)? Milyen fizikai vagy földrajzi tényezők járultak hozzá a problémához? Hogyan befolyásolja a környezet az éghajlatváltozást? Milyen kapcsolatok vannak az azonosított probléma és a helyi növény- és állatvilág között? Milyen természetes vízkészlettel rendelkezik a közösség (például a talajvíz, források és felszíni vizek)?

A *probléma-fa*: az azonosított probléma (a probléma-fa törzse) közepén helyezkedik el. A probléma fő okai a fa gyökerei lesznek és a probléma alá kerülnek a papíron. A következmények a fa ágai lesznek és a probléma fölé kerülnek. Később további kisebb gyökereket és ágakat kapcsolhatunk az alapvető problémához.

Végül, környező fákat, épületeket, objektumokat, állatokat, rovarokat is elhelyezhetünk a fán, hogy így egyéb kapcsolódó problémákat is illusztráljunk, ezzel jelezve az élővilág egymásrataltságát.

Mérjük meg a probléma nagyságát.

Gyűjtsünk olyan adatokat, amelyek a probléma mértékét írják le. Az adatok lehetnek *kvantitatívek* (mennyiségi jellemzők), például: azoknak a lakosoknak a száma, akik energiatakarékos izzókat használnak; azoknak a lakosoknak a száma, akik megfelelő ismeretekkel rendelkeznek a természeti katasztrófákról; a környéken található fák száma; Továbbá az adatok lehetnek *kvalitatívek* (minőségi jellemzők): interjúk és egyéb leírások, amelyek bemutatják a közösség helyzetét.

Ezek a kiindulási adatok segítenek abban, hogy a csoport megértse a probléma mértékét és, ha majd újra adatokat gyűjtenek az akció végén, ezen információ lehetővé teszi számukra, hogy értékeljék, milyen sikeres erőfeszítéseket tettek a munka során (lásd 6. lépés).

3. LÉPÉS: Tervezzük meg a tevékenységet

"Igyekezzetek ezt a világot egy kicsit jobb állapotban magatok mögött hagyni, mint ahogy találtátok: úgy amikor eljön halálotok órája, boldogan halhattok meg abban a tudatban, hogy nem vesztegettétek el az időtöket, megtettétek, amit tőletek telt. "

Lord Baden-Powell, a World Organization of the Scout Movement alapítója

Miután a csoport azonosított és megvizsgált egy problémát, továbbléphetünk a következő fázisba: válasszuk ki és tervezzük meg a tevékenységet. Lehetőségeink szerint jelöljük ki konkrét mérhető célokat és találjuk ki, hogyan érhetjük el azokat.

Először is, a csoportnak számba kell vennie a különböző tevékenységeket, amelyeket végrehajthatnak és ezek közül is ki kell választania azokat, amelyek valószínűleg a leghatékonyabbak lesznek. Miután kiválasztott egy adott tevékenységet, a csoportnak ki kell dolgoznia egy tervet annak végrehajtására.

Tevékenységi segédlet

1. rész: Milyen lépéseket kell tenni?

- A lehetőségek felsorolása. Segítsünk a csoportnak a lehetséges lépések listájának létrehozásában: Mire van szükség, hogy elérjük a céljukat? Minél több lehetőséget sorolunk fel, annál valószínűbb, hogy találunk egyet, amely hatékony lesz.
- Készítsünk helyzetelemzést (2. lépés) a következő kérdéseket vizsgálatára:
Milyen változásokra van szükség, hogy megoldást találjunk a problémára? Mit tehetnek a fiatalok a probléma megoldásáért? Van-e akadálya a változásnak? Mi és miért? Hogyan lehet legyőzni az akadályokat? Ha szükséges, milyen külső szereplőket kell bevonni (önkormányzat, partner, stb.)?
- Ismerjük meg a létező projekteket.

Rendkívül fontos, hogy ismerjük, hogy a közösség mit tett és tesz jelenleg a probléma megoldásáért, hogy a csoport tevékenységét összhangba hozhassuk a közösségével, és a közösség támogatását is elnyerhessük. Az alábbi kérdések segíthetnek a csoportnak:

Ismerünk-e olyan intézkedéseket, amelyeket a múltban hoztak, hogy az azonosított problémát kezeljék? Milyen jelenlegi projektekről tudunk a területen? Sikeres-e a projekt? Miért igen / miért nem? Keressük meg az érintett személyeket, szervezeteket.

- Határozza meg a csoport leghatékonyabb cselekvési módjait. Ehhez meg kell vizsgálni a csoport erősségeit és gyengeségeit.

A SWOT elemzés egy lehetséges eszköz a csoport erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek és veszélyeinek (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) feltárására. Az erősségek és gyengeségek a csoporton belül már meglévő helyzetre és forrásokra vonatkoznak. Ezek a csoport összetételéből, tulajdonságaiból adódnak. Ezzel ellentétben a lehetőségek és veszélyek olyan dolgok, amelyek a csoporton kívül állnak és támogathatják vagy akadályozhatják a tevékenység sikerét.

SWOT elemzés

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A szülők és a közösség segítőkészek, meghallgatják a javaslatokat.	Csak egy tevékenységre van időnk vagy forráskeretünk.
Több egyszerű lépésben végrehajthatjuk az akciót. Ezek az egyszerű lépések felkeltetik a fiatalok érdeklődését.	A csoportunkban senkinek sincs megfelelő tapasztalata hasonló tevékenységekben.
LEHETŐSÉGEK	FENYEGETÉSEK
Meglévő partnerség egy másik szervezettel.	Versenyezni kell más csoportokkal a figyelemért.
Közeledik a Környezetvédelmi Világnap és a város támogatja a programokat.	Az emberek nem kooperatívak.

2. rész: Hogyan tervezzük meg hatékonyan a választott tevékenységet?

Öt fontos kérdést kell feltennünk mielőtt elkezdünk tervezni: „kit?”, „mit?”, „mikor?”, „hol?” és „miért?”

Mit akarunk elérni?

Határozzuk meg a célokat általánosan és konkrétan, rövid és hosszú távon. A SMART modellt használhatjuk: a cél akkor jó, ha konkrét (specific), mérhető (measurable), elérhető (achievable), reális (realistic) és határidőhöz kötött (time-bound). Ez a módszer lehetővé teszi a projekt könnyebb teljesítését és később az értékelését is.

Kit kívánunk megcélozni?

Döntsük el, kiket fogunk közvetlenül megcélozni és vizsgáljuk meg, vannak-e mások, akik szintén közvetve haszonélvezői lesznek a változásnak.

Hol fog a projekt lezajlani?

Határozzuk meg, hogy hol van a legnagyobb szükség a változásra és legnagyobb esély a sikerre.

Mikor fut le a projekt, és mennyi ideig fog tartani?

A reális időkeret a projektet átláthatóbbá és megvalósíthatóbbá teszi.

Miért fontos a projekt?

Mindenképp meg kell győződni arról, hogy a projekt a közösség számára fontos és hasznos, a tevékenységek indokoltak.

Készítsünk listát a fontos szereplőkről, a szükséges készségekről, erőforrásokról.

A csoportnak a következő dolgokat kell figyelembe vennie:

- Ki segíthet az akció végrehajtásában?
- Hogyan tudunk együttműködni?
- Kiknek a támogatására számíthatunk?
- Milyen eszközökre lesz szükség (pénz, szerszám, technológia és más)?
- Milyen képességek szükségesek? Ki rendelkezik a megfelelő készségekkel és hogyan tudnánk bevonni az akcióba?
- Ha finanszírozásra van szükség, hogyan lehet azt megszerezni? Derítsük ki, hogy vannak-e rendelkezésre álló források a helyi közösségben, az önkormányzatnál, a helyi civil szervezeteknél. Ha szükséges, végezzünk saját adománygyűjtő akciókat, terjesszük hírét az adománygyűjtő tevékenységnek, legyünk önszerveződéek.

Vonjunk be másokat, és lelkesítsük környezetünk.

A hatékony kommunikáció és a közösség más tagjainak bevonása fontos eleme annak, hogy a tevékenység sikeres legyen. Minél több embert vonunk be, annál nagyobb lesz a projekt hatása. Ha a közösség aktívan részt vehet a munkában, akkor több lesz, mint egyszerű támogató. További forrásokat nyújthat a csoport számára, új ötletekkel szolgálhat, és segít továbbítani, terjeszteni az projekt által kommunikálni kívánt üzenetet. Éppen ezért biztosítsunk lehetőséget a közösség tagjai számára, hogy megszólalhassanak, és részt vehessenek a munkában.

Kérdezzük meg a csoporttagokat arról, hogy kit vonjunk be. Gondoltak-e partnerségre más ifjúsági csoportokkal, közösségi szervezetekkel vagy más iskolákkal?

Határozzunk meg egy időkeretet.

A kiválasztott problémához kötődő célok, tervek, pénzügyi források és maga a közösség szerepvállalása fogja meghatározni ezt az időkeretet. Az időkeret alapján lehet megszervezni a projekt különböző szakaszait.

Mi legyen az első, második, harmadik lépés? Mivel kezdjünk? A moderátor feladata, hogy segítse csoportot, hogy egy reális határidőt határozzon meg a projekt számára, hogy mindig tudják, minek mikor kell történnie. Az ütemtervet például a szükséges feladatokról, lépésekről való ötleteléssel lehet elkezdni felállítani: írjuk fel egy nagy papírlapra vagy táblára az egyes részfeladatokat és becsüljük meg az elvégzésükhöz szükséges időt. Az eredmény egyszerű listában (táblázatban), vagy az átláthatóbb Gantt-diagramban is összefoglalhatjuk.

Esemény	Időtartam (hét)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
adatgyűjtés, kutatás	mindenki									
összegzés	mindenki									
sajtóközlemény		személy1								
partnerek felkeresése		személy2								
beszerzés			személy3	személy3						
megvalósítás				mindenki	mindenki	mindenki				
utólagos felmérés							személy3	személy3		
közös értékelés									mindenki	
értékelő dokumentumok elkészítése										személy1

Példa a Gantt-diagram tartalmára

A moderátor szerepe:

A moderátor feladata, hogy irányítsa a fiatalokat a folyamatok megtervezésében. Nem ellenőrzésről vagy kontrollálásról van szó, hanem arról, hogy a moderátor odafigyeljen a projektervre, amelynek mindig megfelelően kidolgozotttnak kell lennie, és értelmes célokkal kell rendelkeznie. Feladata továbbá, hogy a csapatmunka megvalósuljon, vagyis mindenki kivegye a részét a munkából.

4. LÉPÉS: Végrehajtás

Miután a csoport meghatározta a céljait, megtervezte a tevékenységet, megfontolta a közösség részéről érkező támogatást, a következő lépés a végrehajtás!

Tevékenységi segédlet

- A közösség figyelmének felhívása az éghajlatváltozásra:

Írjon a csoport cikke az iskolai vagy a helyi sajtóba!

Osszuk meg a kutatásainkat, figyelmeztessük a nyilvánosságot az éghajlatváltozás hatásaira, mutassuk be a számukra, hogy a közösség különböző tagjai (férfiak és nők, gazdagok és szegények, fiatalok és idősek) milyen módon érintettek, tartsunk workshopokat vagy szervezzünk találkozókat, rendezvényeket. Készítsünk plakátokat, szórólapokat, amelyekben bemutatjuk a problémát.

- Csökkentsük a szén-dioxid-kibocsátást!

Ültessünk fákat vagy szervezzünk faültetési akciókat. Használjuk gyakrabban a tömegközlekedést és másokat is ösztönözzünk erre. Vásároljunk helyben termesztett zöldségeket, gyümölcsöket, termesszünk saját élelmiszert. Ösztönözzük energiatakarékosságra a közösség tagjait. Tervezzünk nyilvános eseményeket. Az iskolában működjünk együtt más diákokkal, tanárokkal és dolgozzunk ki egy *energiatakarékossági tervet*.

- Készüljünk fel az éghajlatváltozás várható hatásaira!

Szerezzünk adatokat a környékünkön a csapadékmennyiségről, a vízszintről, vízminőségről. Jegyezzük fel saját méréseket, és hasonlítsuk össze az adatokat.

- Készüljünk fel a katasztrófákra mielőtt azok bekövetkeznek (például árvízveszélyes területeken); tanuljuk meg felismerni a természet korai figyelmeztetéseit és ismerjük meg a hivatásos szervek (Katasztrófavédelem) és az Országos Meteorológiai Szolgálat üzeneteit, rendszereit!

A moderátor szerepe:

A moderátor fő szerepe ebben a szakaszban, hogy támogassa a csoportot, segítsen, ahol tud, tanácsot adjon, ha a csoportnak szüksége van rá. A moderátornak elsősorban a csoport biztonságára kell ügyelnie.

Ösztönözze a fiatalokat arra, hogy vezessenek projektnaplót, készítsenek fényképeket, hangfelvételeket vagy videót. Ezek nagyon hasznosak a projekt nyomon követése szempontjából és a munka minőségét is növelik. A fotók és videók segítségével a csoport a közösség számára szemléletesebben tudja bemutatni tevékenységét és a probléma fontosságát. A dokumentáció a projekt értékeléséhez is nagy segítséget jelenthet.

5. LÉPÉS: Nyilvánosság

A jó kommunikáció fontos része a projekt sikerének.

Az éghajlatváltozás problémájának tudatosítása a médián keresztül önmagában is fontos lépés, azonban a nyilvánosság a csoport által készített projekthez szükséges támogatás elnyerésében is sokat segíthet. A projektbe érdemes bevonni a helyi közösség tagjait, tájékoztatni őket akciónkról, céljainkról, mert ez más csoportokat is ösztönözhet és elősegítheti az együttműködések is.

Tevékenységi segédlet

Ismerkedés a médiával

- Ha a csoport már megtervezte az akciót, és készen áll a cselekvésre, keressünk fel egy helyi újságot és kérjünk tanácsot arról, hogy hogyan népszerűsíthetnénk hatékonyabban a projektet.
- Küldjünk egy sajtóközleményt a helyi újságnak, rádióknak vagy televízióknak.
- Nevezzünk ki egy *médiacsapatot* a csoporton belül, amelynek az lesz feladata, hogy felvegye a kapcsolatot a helyi médiával. Ez a feladat jelentős felelősséggel jár, de a fiatalok lelkesedése nagy valószínűséggel hatásos eszköz lesz a nyilvánosság megnyeréséhez.
- Nevezzünk ki egy főszóvivőt. Ennek a személynek maximálisan felkészültnek kell lennie, ugyanis ő tartja majd a kapcsolatot a média képviselőivel.
- Írjuk össze a média azon csatornáit, amelyeket érdekelheti a projekt (különösen olyanokat keressünk, amelyeknek fiatalokból álló szerkesztősége van). Az is előfordulhat, hogy a célközönségtől függően többször is át kell majd szabnunk a projekt üzenetét. Keressük fel ifjúsági portálok, internetes ifjúsági rádiók, weboldalak szerkesztőit. Az üzenet közvetítésében ifjúsági média-szervezetek is segíthetnek.
- Találjunk valakit, aki segíthet közvetíteni az üzenetet: iskolai tanár, helyi közösségi vezető, médiaszemélyiség (celeb) segíthet nekünk abban, hogy ismertebb legyen kezdeményezésünk.

A moderátor szerepe:

Ebben a fázisban a moderátor a fiatalok felkészítésében segíthet, hogy magabiztosan beszéljenek a nyilvánosság előtt. A médiacsapatnak a projekt minden részletét jól kell ismernie, hogy világosan tudjon beszélni róla. Hasznos módszer, ha a csapat magának megfogalmaz egy-két kulcsfontosságú üzenetet, amelyet később közvetíteni kíván. Ezek

legyenek rövidek, egyértelműek, és csupán két-három fontosabb pontból álljanak. Ehhez kérjük meg őket, hogy gondolkodjanak el azon, hogy miről beszélnének, ha csak három perc állna a rendelkezésükre? Miről beszélnének, ha csak két percük volna? És ha csak egy? Írjanak rövid szövegeket egy papírra.

Hívjuk fel a figyelmüket, arra, hogy csakis pozitív kifejezéseket használjanak.

Mindig szánjunk elég időt a felkészülésre, hogy a fiatalok kellő magabiztossággal rendelkezzenek.

6. LÉPÉS: Eredmények összefoglalása

Az *értékelés* célja, hogy a projekt lezárulásakor felmérjük a projekt sikerességét és hatását. Mindazonáltal az értékelésre már a projekt kezdetétől fogva ügyelnünk kell, már a tervezéskor úgy kell az adatokkal bánnunk, hogy a végén értékelésére kerül majd sor.

Az összefoglaló értékelés az alábbi alapvető kérdésekre kell, hogy választ adjon:

- Sikeres volt-e a projekt?
- Mik voltak az erősségei és gyengeségei?
- Milyen mértékben teljesítette a projekt az általános célkitűzéseket?

Ha egy hosszabb projekten dolgozunk, akkor fontos a *monitoring*, ami szisztematikus napi, heti, havi gyakoriságú teljesítményértékelést jelent, amely az aktuális eredményeket és a kitűzött célokat veti össze és nyomon követi azok teljesülését.

Tevékenységi segédlet

Megfontolandó kérdések.

A csoport legfontosabb feladata ebben a fázisban, hogy elemezze az eltelt időt, a projekt sikereit, a csoport munkáját és megpróbálja tanulságokat levonni.

Kérjük a csoportot írásbeli vagy szóbeli értékelésére!

A következő kérdések segítenek ebben:

- Hogy érezték magukat a csoporttagok?
- Élvezték-e a munkát?
- Miért igen vagy miért nem?
- Mi volt sikeres a projektben?
- Elérte célját?
- Létrehozott-e valamilyen tartós változást?
- Voltak váratlan következményei?
- Hány ember hallott a projektről?
- Milyen visszajelzéseket kaptunk? Honnan?

- Hány ember hallott a projektről a médián keresztül?
- Milyen meglepetések érték a csoport tagjait?
- Mit tanult a csoport a munka közben?
- A projekt megváltoztatta-e a csoporttagok véleményét vagy hozzáállását valamihez?
- Milyen volt a felnőttek hozzáállása?
- Hatással volt-e a projekt bármely más problémára is, amelyről a 2. lépésben beszéltünk?
- Miben volt sikertelen a projekt?
- Ha előlről kezdené a csoport a projektet, mit csinálna másképp?
- Mennyire hatékonyan tudott a csoport együtt dolgozni?
- Mindenki kivette-e a részét a munkából?

Gyűjtsön a csoport olyan adatokat (kvalitatív és kvantitatív adatokat), amelyek bemutatják a projekt sikerét! Kérdezze meg az emberek véleményét, készítsen interjúkat.

Beszélgünk a sikerekről! Ha a projekt sikeres volt, mondjuk el az embereknek. Különösen a támogatóknak fontos, hogy értesüljenek a projekt kimeneteléről. Írjon a csoport egy rövid beszámolót, amely elmagyarázza a projektet, és kapcsoljon hozzá értékelést.

A moderátor szerepe:

A moderátornak is szüksége van arra, hogy értékelje a saját munkáját. De kérjük meg a fiatalokat is, hogy mondjanak véleményt az ő teljesítményéről!

A következő kérdések segítenek ebben: Mennyire volt nyitott, türelmes, segítőkész a moderátor? Mennyire volt őszinte? Mennyire igyekezett a csoport bizalmát elnyerni? Megadott-e minden szükséges segítséget? Mennyire tudott hatékonyan kommunikálni? Megadott-e minden szükséges információt? Mennyire volt rugalmas? Mennyire volt határozott?

7. LÉPÉS: Következő lépések

Miután a csoport közösen megvizsgálta, megtervezett és végrehajtott egy akciót, mindenki tanult valamit, ám a munkának akkor lesz igazán haszna, ha nem áll meg itt, hanem tovább dolgozunk azon, hogy az elért változások fennmaradjanak, és Földünk élhetőbb hely legyen. A megszerzett tapasztalat valami sokkal nagyobb kezdete lehet!

Tevékenységi segédlet

Továbbra is kövessük figyelemmel az akció sikerét!

A csoport által végrehajtott akció ugyan lehet egyszeri és rövid távú, de a befejezés után is szükség van arra, hogy figyelemmel kövessük a hatásait. A csoportnak meg kell határozni azokat a lépéseket, amelyeket a fenntarthatóság érdekében megtesz. Például, ha fát ültetett, ki fogja gondozni, locsolni őket? Ebben a tevékenységben is ugyanúgy részt vehet a csoport.

Vigyük tovább az ötletet!

Ha az akció sikeres volt, a csoport erre a sikerre építhet. A moderátor feladata, hogy segítse a fiatalokat, akikkel együtt dolgozott, továbbgondolja az akció jövőjét, kidolgozza a következő lépéseket, esetleg megtervezzen egy újabb kapcsolódó tevékenységet.

Például, ha a csoport napenergiával működő tűzhelyet épített, szervezzen egy közösségi bemutatót, mutassa be, hogy hogyan működik az a gyakorlatban, ösztönözzön más csoportokat is arra, hogy készítsen ilyet; ha ültetett valamit, azt is mutassa meg a közönségnek; ha közösségi bemutatót tartott korábban, szervezzenek újakat azok számára, akik nem vehettek részt az elsők.

Kérjenek tanácsot más ifjúsági csoportoktól, iskoláktól, közösségi vezetőktől. Keressenek fel különböző weboldalakat, osszák meg a sikereiket, tapasztalataikat és ötleteket. Mindenképpen arra kell ösztönözni a csoportot, hogy építsen a megszerzett sikerre, és folytassa a munkát!

Vágjunk bele egy újabb akcióba!

Vegyük elő újra a csoport által a 2. lépésben összeírt listát. Most, hogy már ismerjük, hogy hogyan kell véghezvinni egy akciót, választhatunk magunknak egy újabb kihívást. Egy csomó tapasztalattal a hátunk mögött ezúttal a munka sokkal egyszerűbb lesz.

Vonjunk be és ösztönözzünk másokat is!

Az összegyűlt tapasztalataink más csoportokat és személyeket is motiválhat az együttműködésre. Keressünk aktívan partnereket, társakat tevékenységünkhöz!

A moderátor szerepe:

A moderátor elsősorban példát kell, hogy mutasson. Az, hogy hogyan bánik a fiatalokkal, hogyan küzdi le a nehézségeket, hogyan áll ki a csapatért, hogyan bátorítja, ösztönzi azokat, akikkel együtt dolgozik csak az egyik módja ennek. Példát mutat másoknak akkor is, ha maga is azt teszi, amiről beszél, amire tanít: autó helyett kerékpárral jár a megbeszélésekre, maga is követi a környezetvédelmi előírásokat, tanácsokat. Olyanná kell válnia, amilyennek maga is szeretné látni a fiatalokat!

Példák, ötletek közösségi programok, tevékenységek szervezéséhez

Az alábbi ötletek, példák csupán iránymutatást adnak ahhoz, hogy saját magunk találjuk meg a közösségünkben, környezetünkben legszükségesebb tevékenységeket. A lehetséges akciókat témákra bontva soroljuk fel.

Katasztrófavédelem

- Katasztrófavédelemmel kapcsolatos tablók készítése és kihelyezése a közösségi terekben;
- Tudásmegosztások, előadások tartása lakossági felkészítéssel kapcsolatban;
- Veszélyek és veszélyes területek közös feltérképezése;
- Idős rokonok, környéken élő idősök segítése a nyári hőségriadók és a téli csúszós időjárás során bevásárlásban, napi tevékenységekben.

Energiatakarékosság

- Energiatakarékossági felvilágosító kampány tartása az iskolában és a helyi közösségekben;
- Energia-terv készítése;
- Energiafogyasztás becslése számítással és összevetése a mérőóra fogyasztási számaival;

Természetvédelem

- Madárbarát-kert, Madárbarát-Iskola programban való részvétel (ld. <http://www.mme.hu/>);
- Téli madáretetés és nyári madáritatás közparkokban;
- Cserjék- és fák ültetése közparkokban és közterületen;
- Hulladékszedési akciók közparkokban és természetvédelmi területeken;

A környezetünkben található természetvédelmi területekről a <http://geo.kvvm.hu/tir/> oldalon fellelhető térképes felületen tájékozódhatunk.

Hulladékcsökkentés

A keletkező hulladék csökkentését, a hulladékmegelőzést számtalan módon megoldhatjuk. A kezdeményezések kreativitást és lelkesedést igényelnek, amelyek közül számtalan jó gyakorlat megtalálható a www.nullahulladek.hu weboldalon. Ilyen tevékenységek lehetnek a:

- Községi komposztálás;
- A közösség környezetében lévő ivóutak felmérése;
- A közösség Zöld Térképének elkészítése (ld. www.zoldterekep.hu);
- Papírtakarékossági kampányok és akciók;
- Tankönyv és könyv csereberék;
- Újrahasználati kreatív alkalmak;
- stb.

A helyi szervezetekről és a bázisiskolákról

A Magyar Vöröskereszt legfontosabb erőforrása kiterjedt mozgalmi hálózata. Szervezetének alap pillérjeit azok az aktív helyi szervezetek képezik, amelyek helyi lakosokból, tanulókból vagy kollégákból alakultak és lokális, alapcéljainknak és alapelveinknek megfelelő programokat hajtanak végre. A helyi szervezetek jellegüktől függően lehetnek:

- Lakóövezeti helyi szervezetek (társasházak, kertés területek lakosainak közössége);
- Munkahelyi helyi szervezetek (olyan kollégák csoportjai, akik közösen, együtt kívánnak tenni valamit a rászoruló és közösségük érdekében);
- Iskolai, ifjúsági (olyan fiatalok által alkotott csoportok, amelyek célja az ifjúsági vöröskeresztes tevékenységek helyi szervezése).

A helyi szervezetek alapításának feltétele a legalább 10 fős tagság, az éves tagdíj megfizetése, az alakuló gyűlés és az éves közgyűlések megtartása. A csoportok működésük során önszerveződő módon valósíthatnak meg a Vöröskereszt mozgalmába illő tevékenységeket, amelyekhez területi és megyei szervezeteink szakmai és egyéb jellegű támogatást nyújtanak. A helyi szervezetek sokszínűek lehetnek: van közöttük olyan, amely a helyi véradások hirdetésében segít, mások faültetéseket, hulladékszedéseket, egészségnapokat, elsősegélynyújtó-bemutatókat szerveznek helyi közösségükben. A Magyar Vöröskereszt helyi szervezeteinek nyitott program-alapokkal rendelkezik, amely támogatást biztosíthat lokális programok megvalósításához.

A helyi szervezetek alapításával kapcsolatban a Magyar Vöröskereszt helyi irodájában kapható bővebb információ.

A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt 2001-ben indította el Bázisiskola Programját 20 általános iskola részvételével. Az azóta eltelt időben az iskolák száma megsokszorozódott. Mára több mint 150 általános- és középiskola tagja országsszerte e programnak, melynek lényege, hogy az iskolai nevelésben kiemelt szerephez jussanak a Vöröskereszt tevékenységével rokon ismeretek.

Ez azt jelenti, hogy a programban résztvevő iskolák tanulói például szabadidejükben elsősegélynyújtást tanulnak, rendszeres véradók, illetve azt, hogy az iskola szellemiségéből adódóan természetessé válnak számukra olyan korszerű, életmódbeli magatartásformák, amelyek nem csak egészségük megőrzésében, hanem felelősségteljes közösségi szerepvállalásukban is kulcsfontosságúak.

A bázisiskola elnevezés arra is utal, hogy ezen iskolák a Magyar Ifjúsági Vöröskereszt tagjainak és önkénteseinek fontos bázisai, és ezért a szervezet nagy becsben tartja mindnyájukat.

Lehetséges források ifjúsági és közösségi projektekhez

Közösségi tevékenységeink egy része anyagi forrást igényel. A szükséges pénzügyi háttérhez három féle módon juthatunk:

- Egyedi támogatás szponzortól (vállalat, hivatal, civil szervezet);
- Pályázati támogatás (befogadó szervezet szükséges), melyek között kiemelhető:
 - kerületi környezetvédelmi pályázatok – www.budapest13.hu
 - kerületi civil szervezeteket támogató pályázatok – www.budapest13.hu
 - Fiatalok Lendületben Program – Ifjúsági Kezdeményezések – www.mobilitas.hu/flp
 - Zöld Forrás pályázat – www.kormany.hu
 - Nemzeti Együttműködési Alap – www.kormany.hu
 - Ifjúsági kérdéseket érintő támogatások: www.ncsszi.hu
- Lakossági adománygyűjtés: amennyiben a kezdeményezésben bejegyzett civil szervezet segít (pl. Magyar Vöröskereszt), lehetőség nyílik lakossági adománygyűjtő, forrásbővítő tevékenységek szervezésére is.

Lehetséges partnerek, hasznos kontaktok

Budapest Főváros XIII. kerületi önkormányzat – A kerület területét érintő lakossági és környezetvédelmi kérdésekben bátran fordulhatunk a kerületi polgármesteri hivatal munkatársaihoz. Elérhetőségeiket és a kerület környezetvédelmi programjait, pályázatait megtalálhatjuk az alábbi weboldalon.

<http://www.budapest13.hu/kornyezet>

Magyar Vöröskereszt Budapest Fővárosi Szervezet

1051 Budapest, Arany János utca 31.

titkarsag@voroskeresztbp.hu

www.voroskeresztbp.hu

(1) 311 3660

Fővárosi Kertészeti ZRt. – Főkert – Fa- és cserjeültetési akciókban lehet segítségünkre fővárosi kezelésben lévő közparkok és közterületek esetén.

CÍM: 1073 Budapest, Dob u. 90.

TEL: +36 1 342 1720

FAX: +36 1 342 9730

MOBIL: +36 20 359 7402

WEB: www.fokert.hu

E-mail: marketing@fokert.hu

Magyarországi Ökoiskola Hálózat – Az ENSI (Iskolai Környezeti Nevelési Kezdeményezések) elnevezésű nemzetközi környezeti nevelési hálózat magyarországi tagjait koordinálja. Rendszeres, tartalmas környezeti kérdésekről szóló hírlevéllel rendelkezik. Aktív, tevékeny iskoláknak feltétlen javasolt csatlakozni hálózatukhoz.

www.ofi.hu/okoiskola

Környezettudományi Klub – Az ELTE Természettudományi Karának különböző szakokon tanuló hallgatóit tömörítő egyesület, amely intenzív és népszerű környezeti nevelési előadássorozattal (ELTE Globális Nevelési Projekt) rendelkezik.

<http://kklub.elte.hu>

<https://www.facebook.com/ezzold>

Humusz Szövetség – hulladékmegelőzéssel, fenntarthatósággal, környezeti neveléssel kapcsolatos kérdésekben, valamint környezetvédelmi tanácsadásban nyújtanak segítséget.

www.humusz.hu / www.nullahulladek.hu

Cím: 1111 Budapest, Saru u. 11.

Telefon: (06) 1/386-26-48

Fax: (06) 1/279-18-44

Drótposta: humusz@humusz.hu

Nyitva tartás:

Humusz Ház nyitva tartása és környezeti tanácsadás: Kedd: 9.00 - 18.00

Ügyelet: H, Sz, Cs, P: 9.00 - 16.00

Magyar Környezeti Nevelési Egyesület

www.mkne.hu

1113 Budapest Zsombolyai u. 6

Irodai nyitvatartás: Hétfő - péntek: 8 - 14 óra

Tel/fax: 06-1-321-4796

E-mail: mkne@mkne.hu

Magyar Kerékpárosklub

www.kerekparosklub.hu

1024 Budapest, Kis Rókus utca 2.

Nyitva tartás: 9-17h

info@kerekparosklub.hu

+36 (1) 3150590

Tudatos Vásárlók Egyesülete

www.tudatosvasarlo.hu / www.tve.hu

E-mail: info@tudatosvasarlo.hu

Tel: (1) 225-8136 Fax: (1) 799-8187

Cím: 1114 Budapest Móricz Zsigmond körtér 3/A fsz. 3.

BME Egyetemi Zöld Kör

www.ezk.bme.hu

Tel: (70) 563 2265

e-mail: info@ezk.bme.hu

1111 Budapest, Stoczek utca 5-7.

XIII. kerületi közösségi programokat befogadó intézmények (kulturális intézmények)

Civil kezdeményezések, közösségi programok kiváló helyszínei a közösségi és művelődési házak, könyvtárak. A kezdeményezések lehetséges befogadó helyszínei közül az alábbiakban foglalunk össze néhányat.

Magyar Vöröskereszt XIII. kerületi szervezete

1134 Budapest, Váci út 67. – titkarsag@voroskeresztbp.hu

Angyalföldi Gyermek- és Ifjúsági Ház

Budapest 1138 Dagály utca 15/a gyerekhaz@kult13.hu

Tel.: 330-5357 Fax: 349-7761

Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény

Budapest 1132 József Attila tér 4. helytorteneti@kult13.hu

Tel.: 349-1501

Angyalföldi József Attila Művelődési Központ

Budapest 1131 József Attila tér 1. kult13@kult13.hu

Tel.: 320-3842, 320-3843 Fax: 349-8151

Láng Művelődési Központ

Budapest 1139 Rozsnyai utca 3. info@lmk.hu

Tel.: 349-6308 Fax: 349-6307

Radnóti Miklós Művelődési Központ

Budapest 1136 Kárpát utca 23. ram@kult13.hu

Tel.: 398-6210 Fax: 398-6212

Vízöntő Pinceklub

Budapest 1132 Váci út 50. vizonto@kult13.hu

Tel.: 70/555-7625

Kilátó Galéria

Budapest 1138 Margitsziget-Víztorony kilatogaleria@gmail.com

Tel.: 340-4520

Újlipótvárosi Klub-Galéria

Budapest 1136 Tátra utca 20/b klubgaleria@kult13.hu

Tel.: 320-5380

Városház Galéria

Budapest 1139 Béke tér 1.

Tel.: 452-4100

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

Budapest 1134 Lehel utca 31. fszek1304@fszek.hu

Tel.: 320-8829 Fax: 320-8829

Budapest 1138 Dagály utca 9. fszek1308@fszek.hu

Tel.: 340-3309 Fax: 340-3309

Budapest 1131 Mosoly utca 40/a. fszek1306@fszek.hu

Tel.: 349-1532 Fax: 349-1532

1136 Pannónia utca 83. fszek1307@fszek.hu

Tel.: 349-7521 Fax: 349-7521

Ajánlott filmek és irodalom

Webes források éghajlatváltozással és környezetvédelemmel kapcsolatos hírekhez, információkhoz:

- www.greenfo.hu
- www.humusz.hu
- www.mme.hu
- www.met.hu
- www.szelektiv.hu
- www.ipcc.org
- www.unep.org
- www.who.org
- www.undp.org

Ajánlott irodalom: olyan könyvek, amelyek szélesítik az ismereteket és megalapozzák a fenntarthatósághoz szükséges szemléletet.

- Jared Diamond: A harmadik csimpánz felemelkedése és bukása
- Jared Diamond: Háborúk, járványok, technikák. A társadalmak fátumai
- Jared Diamond: Összeomlás – Tanulságok a társadalmak továbbéléséhez.
- Carl N. McDaniel – John M. Gowdy: Az édenkert kiárusítása
- L. R. Carson: Néma Tavasz
- Konrad Lorenz: A civilizált emberiség nyolc halálos bűne
- Thom Hartmann: Az ősi napfény utolsó órái
- Kóródi Mária: Az erőszak kultúrája
- Lányi András: Porcelán az elefántboltban
- Héjjas István: Esélyeink a túlélésre
- Winkler Róbert: Nagyvárosi természetbúvár
- Gyulai Iván: A Biomassza dilemma
- dr. Munkácsy Béla (szerk): Erre van előre!
- Bjørn Lomborg: Cool it - Hidegvér!
- Vida Gábor: Honnan hová, homo?
- Lányi András: Miért fenntarthatatlan, ami fenntartható?
- David J. C. Mackay: Fenntartható energia- mellébeszélés nélkül

Ifjúsági közösségi kezdeményezésekben segítő bővebb módszertani kézikönyv:

Ifjúságügy – ifjúság szakma, ifjúsági munka módszertani kézikönyv – IszT–Mobilitás

<http://hu.scribd.com/doc/38906009/Kapcsoskonyv>

Hulladékmegelőzési programok, szakkörök, környezeti nevelési tevékenységek kézikönyve:

Belefulladunk? - hulladékos oktatócsomag – Humusz Szövetség

<http://humusz.hu/kiadvanyok/belefulladunk-hulladekos-oktato-csomag>

Ajánlott ismeretterjesztő és játékfilmek: az alábbi filmek alkalmasak közösségi találkozókon, iskolai szakkörökön, filmklubokon történő vetítésre. Átfogóan, különböző szemszögekből mutatják be a fenntarthatóság és az éghajlatváltozás problémáit. Vetítésük során mindig ügyeljünk a korcsoportai ajánlásokra valamint a szerzői jogokra!

- Otthonunk (Home, 2009)
- A Föld (Earth, 2007)
- Az Öböl (The Cove, 2009)
- Élelmiszeripar Rt. (Food, Inc. 2008)
- Kellemetlen igazság (An Inconvenient Truth, 2006)
- Vik Muniz - A szemét művésze (Waste Land, 2010)
- Világok arca: Baraka (Baraka, 1992)
- Powaqqatsi - Változó világ (Powaqqatsi, 1988)
- Samsara – a lét körforgása (Samsara, 2011)
- Mikrokozmosz (Microcosmos, 1996)
- Ki ölte meg az elektromos autót? (Who Killed the Electric Car?, 2006)
- A Villanykörte Összeesküvés - A tervezett elavulás története (The Light Bulb Conspiracy, 2010)
- Vad Magyarország - A vizek birodalma (2011)
- Élelmiszerpazarlásról - Taste the waste (2010)